

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2009, Volume: 4, Number: 3, Article Number: 1C0053

EDUCATION SCIENCES

Received: November 2008

Accepted: June 2009

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2009 www.newwsa.com

Gökçen Özbek

Meltem Huri Baturay

Middle East Technical University,

Gazi University

baturay@gazi.edu.tr

Ankara, Turkey

**BİLGİSAYAR KULLANIMI ETİĞİ VE SAĞLIĞI EĞİTİMİNİN İLKÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNE DRAMA YÖNTEMİ İLE VERİLMESİ**

ÖZET

Geleneksel eğitim sisteminin sunduğu pasif dinlemeye karşı oyun temelli öğrenme ortamı sunan drama yöntemi güçlü bir alternatiftir. Bu yöntemle, çocukların duyguları harekete geçirilir, çocuklar beden ve zihnen aktif olarak, kendi yaşantılarından yola çıkarak bilgileri özümserler ve düşüncelerini özgürce ifade ederler. Eğitimdeki etkileri göz önünde bulundurularak, drama yönteminin ilköğretim kademesinde verilen bilgisayar eğitimi derslerinde kullanılmasına yönelik bir çalışmanın verimli olacağı düşünülmektedir. Bilgisayar, bilinçli bir kullanım ile çocukların kişisel gelişim ile eğitimdeki başarılarına şüphesiz katkı sağlayacaktır. Fakat bilinçsiz bir kullanım onlara hem fiziksel hem de ruhsal olarak zarar verebilmektedir. Bu nedenle bilgisayar eğitiminde özellikle "etik" ve "sağlık" konularında hassasiyetle durulmalıdır. Bu noktada klasik eğitim sisteminin kalıplarının dışına çıkarak çocukların yaparak, yaşayarak öğrenecekleri, bilgiyi içselleştirebilecekleri bir ortama ihtiyaçları vardır ve bu ortam drama yöntemi ile sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Drama, Bilgisayar Eğitimi, Etik,
Sağlık, Öğrenci

**EDUCATING PRIMARY SCHOOL STUDENTS ON COMPUTER USAGE ETHICS AND
HEALTH BY THE DRAMA METHOD**

ABSTRACT

Game-based drama which activates children's emotions in contrast to traditional passive listening; which makes children physically and mentally active; which makes them synthesize their knowledge and declare their thoughts independently is an alternative powerful method. By keeping in mind the positive effects of drama method on education, it is thought that a study on the use of drama method for educating K12 children of computers might be effective. There is no doubt that, computers are beneficial for children's success at their schools and their self-development. However, unconscious use of computers might be harmful to children both physically and psychologically. For this reason, the significant issues 'ethics' and 'health' regarding computer usage should be handled carefully at computer education. At this point, being far away from classical teaching methods, an atmosphere in which children will learn by doing and in which they will internalize knowledge is needed. This can be managed by the drama method.

Keywords: Drama, Computer Education, Ethics, Health, Student

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Çocuklar, yetişkinlerin egemen olduğu bir dünyada yetişkinlerin sistemi ile eğitim almakta ve onların kurallarına göre yaşamaktadırlar. 1870 öncesi inanışa göre çocuklar, içine bilgilerin boca edildiği boş birer kaptılar. Bilgilerin, boş kaplar olarak nitelendirilen çocuklara aktarımı ile onların hayata hazırlanmaları bekleniyordu. Böylesi bir algılayışın ürünü olan çocuklarda eğitimin en önemli çıktıları olan değişim, gelişim ve sosyalleşmenin hedeflenmesi çok olası değildir. Bu bilgi boşaltımı sürecinde çocukların uslu uslu oturup bilgiyi veren kişileri dinlemeleri gerektiği fikri yaygındı. Bu yaklaşım günümüzde hala etkisini sürdürmektedir. Oysaki Piaget'in teorisine göre çocuklardan yetişkinler gibi birer dinleyici olmalarını beklemek çok da uygun bir yaklaşım değildir. Çünkü çocuklar yalnızca kendilerine ilginç gelen noktalara konsantre olup onları dinleyebilirler ve bu da gelişim basamaklarında ilerleyişlerine göre artar [1]. Bilişsel gelişim itibarı ile salt işitsel yetilerine hitap eden bir öğrenme sürecinde çocukların konsantrasyon düzeyleri düşük olacaktır. Çünkü çocuklar dinlemekten çok hareket etmek ve etkinliğe aktif olarak katılmak isterler [2]. Bu da geleneksel eğitim sisteminin sunduğu pasif dinleme ile değil, çocukların duygularının harekete geçirildiği kendi yaşantılarından yola çıkan ve böylelikle bilgileri özümseyen bir süreç ile meydana gelir. Duyguları harekete geçirmek ve yaşantılara dayalı bir öğretim de ikinci elden bir eğitim ile değil birinci elden almakla olur. Aktif öğrenmeye göre birinci elden öğrenmenin en önemli yolu, yaparak yaşayarak öğrenmektir. Bu öğrenmede öğrenciler dinlemekten öteye analiz, sentez, değerlendirme yapabilecekleri etkinlikler ile ilgilenirler ve bu süreçte bilginin çocuklara geçirilmesinden ziyade onlar tarafından keşfedilmesi beklenir [3]

Drama, çocukların yaparak yaşayarak kendi deneyimlerini yapılandırdıkları bir öğrenme yöntemidir. Çocukların etkinliğe doğrudan ve aktif olarak katıldıkları bu birinci elden öğrenme yöntemi ile oluşturulan ortamda çocuklar düşüncelerini özgürce ifade ederler, gözlem yaparlar, denerler ve kendilerini keşfederler. Bu şekilde, deneyimlenerek öğrenilen bilgilerin kalıcı olduğu bilimsel bir gerçektir. Bu anlamıyla yaratıcı drama, ezberci ve dayatmacı eğitim anlayışına karşı oldukça güçlü bir alternatiftir [2].

"Oyun oynamak çocuklar için yaşamlarındaki en değerli şeydir. Çocuklar oyun oynayarak; sosyal ilişkileri geliştirmeyi, insanlarla iletişim kurabilmeyi, kendilerini tanımayı yani yaşamı öğrenirler" [2].

Çocuklar oyun oynarlarken arada herhangi bir yardımcı olmaksızın dünya ile iletişim kurarlar. Öğretim süreçlerinde ise genellikle arada öğretene, ders kitabı ve yazarı ya da kitle iletişim aracı gibi bir aracı bulunmaktadır. Bu ortamlarda, çocuğun bilişsel ve duyuşsal dünyaları birbirinden ayrılmakta, öğrenme yaşantıya değil tamamen bilişsel alana dayandırılmaktadır. Bu durumda da bilgilerin içselleştirilmesinde problem yaşanabilmektedir. Oysa oyun yardımı ile oluşturulan bir eğitim-öğretim ortamında hem duyuşsallık hem de yaşantılar sürece dâhil olur. Böyle bir ortamda bir şeyler öğrenmek, hayata dair gerçekleri kavramak daha kolaydır. Çocuklar için hayatı algılamak, anlamlandırmak kolay değildir. Bu nedenle yaşamı deneyimlediği oyun süreçlerini defalarca tekrar ederler. Örneğin, aynı evcilik oyununu birçok kez oynayabilirler. "Çocukların oyun süreci onların bildikleri veya yeni yaratılacak oyunlar ile bu konuda yetkin bir yetişkin (öğretmen) tarafından yönlendirilirse katılımcılarda çok hızlı ve etkin bir gelişim olur ki işte bu 'dramadır'" [4]. Bu süreçte çocuk oyunun çıktılarının yanında planlanmış drama çalışmasının amaçlarına da ulaşacak, bunu yaparken de kendi doğasına en uygun

şekilde davranarak oynayacaktır. "Yaşamda ve çocuk oyunlarında temel yapıların benzeşmesi, oyundaki etkileşim ile toplumsal gerçeklikteki etkileşimin de temel yapılarının benzer olması, oyunun eğitimde kullanılmasında başlıca etmen olmuştur. Mesela, evcilik oyunu ile evlilik kurumu gerçeklerinin benzeşmesi gibi." [4]. Drama, öğrenmeye karşı istek ve heyecan oluşturarak içinde eğlence ögesini barındıran bir öğrenme ortamı sunar. Çocuğu merkeze alan ve onun hem duyuşsal hem de bilişsel ihtiyaçlarını önemseyen drama süreci ile ezbercilikten çıkan eğitim ve öğretim heyecanlı hale gelir. Yaratılan böyle bir öğrenme sürecinde, çocuğa bilgi tepeden inme bir şekilde aktarılmaz, çocuk bilgiye ihtiyaç duyar ve kendisi araştırarak istediği bilgiyi elde etmeye çalışır. Heyecan, eğitim için çok önemli bir faktördür çünkü öğrenme süresini azaltırken öğrenme oranını arttırır.

Duyu organlarına göre öğrenme piramidinde de ne kadar çok duyuya hitap edilirse öğrenmenin o kadar etkili olduğu görülür. Bu noktada yaşarak öğrenmenin en büyük yüzdeyi aldığı görülmektedir. Okuyarak, dinleyerek, görerek veya konuşarak, tartışarak öğretilen bilgilerin hatırlanma ve uygulanma oranı %40'ı geçemezken, yaşantıya dayalı bir öğretim ile bu oran %80'e çıkartılabilmektedir [5].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmanın amacı, çocukların eğitiminde drama yönteminin avantajlarını kullanarak bilgisayar etiği ve sağlığı gibi iki önemli konunun ilköğretim öğrencilerine nasıl aktarılabilceğinin aydınlatılmasıdır.

Bilgisayar sağlığı ve etiği gibi son derece iki önemli hususun, günümüzde bilgisayarları aslında hiç de azımsanamayacak kadar yaygın bir şekilde kullanan çocuklara verilmesi son derece önemlidir. Bu eğitimin verilmesinde klasik yöntemlerin uygulanması yerine drama gibi çocukları eğlendirerek öğretecek ve dikkatlerini çekecek bir yöntem uygulanabilir. Bu sayede eğitimin sonuçlarının daha verimli olacağı bu çalışmada tavsiye edilmektedir.

3. DRAMA YÖNTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ (HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE DRAMA METHOD)

Sınıfta ilk drama uygulayıcısı Harriet Finlay Johnson (1911) adındaki İngiliz bir tarih öğretmenidir. Dramayı tarih öğretmek için bir yöntem olarak kullanmıştır [4]. Fakat bu uygulamanın öncesinde bu yöntemin ipuçlarını yakalamış olan birçok eğitimci ve düşünür vardır. Özellikle var olan eğitimde aksaklıkları gören ve daha çok çocuklara yönelik bir eğitimi savunan pek çok kişi bu konuda görüşlerini belirtmişlerdir. M.Ö 399'lara Platon'un yaşadığı Antik Yunan'a uzanırsak, o çağlarda Platon'un bunu yakaladığını görürüz. Platon eğitim ve özellikle de çocukların eğitimi üzerinde durmaktadır. Platon, çocukların oyunlarını düzene sokarak onlara kurallar ve doğru devlet düzeninin aşılabilceğini belirtmektedir[6]. Rönesans öncesinde yine çocuk yetiştirme konusunda önemli çalışmalar yapmış J.J. Rousseau 'Emilie' isimli kitabında duyguların üstünlüğünden, çocukların kendi duygu ve düşüncelerinin olduğundan ve çocukların yaşayarak öğrenme sürecine dâhil olmaları gerekliliğinden bahsetmiştir [7]. Fransız ihtilalinin yaydığı özgürlük, eşitlik ve kardeşlik duygularının yanı sıra önem kazanan bireysellik, zeka ve girişimcilik kavramları ile eğitimde yenilikler ardi arkasına gelmiştir. Tolstoy,1890 da gelecekte okul kavramının değişeceğinin belki bir tiyatro, bir müze veya bir kütüphane gibi olacağını söylemiştir.

1900'lere geldiğimizde ise Avusturyalı psikanalist Freud'un oyunun ciddiyeti hakkındaki açıklamalarını görmekteyiz. Freud'a göre çocuğun oyunu düşler ve sinirsel belirtiler gibi anlamı olan davranışlardır, açıklanabilir ve yorumlanabilir. Bu tarihlerden

başlamak üzere çocuk tedavilerinde oyunla terapinin de tıp tarihine girmeye başladığını görmekteyiz [8]. Yine 1900'lerde Montessori Eğitiminin kurucusu olan Maria Montessori'nin İtalya'da çocuk eğitiminde amaçlı etkinlikler kurguladığını görmekteyiz. [9]. 1910 yılında, Henry Coldwell Cook eğitimde oyunun önemini okullarda yapmaya değer tek şeyin oyun olduğu ve ezber değil de oynayarak öğrenmenin önemli olduğunu söyleyerek vurgulamıştır [10]. Aynı tarihlerde Türkiye'de İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun (1886-1978) henüz eğitimde tiyatro olarak adlandırılan drama alanında büyük çalışmalar yapmış olduğunu görmekteyiz. Baltacıoğlu çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesi gerektiği üzerinde durmuş ve "eğitim de tiyatro da hayatın kendisidir" demiştir [11]. Bu tarihten sonra öncelikle yurt dışında daha sonra da Türkiye'de drama kendi ismi ile tanınmaya ve yayılmaya başlamıştır. İngiltere'de dramadaki büyük kuramcılardan biri olan Peter Slade çocuk draması (Child Drama) üzerinde çalışmaya başlar ve oyunun çocuğun bireysel gelişimi üzerindeki etkisinden bahsederken, oyun yolu ile çocuklara daha çabuk ulaşıldığını söylemiştir. Slade, bir okula yaptığı bir ziyarette öğretmenin üçgen ve dikdörtgeni öğretmeye çalıştığını fakat öğrencilerin bir türlü anlayamadıklarını gözlemlediğini söyler. Öğretmen izin alarak, çocuklarla hep 'dörtgen' olmak isteyen bir 'üçgen'in başından geçen olayları oynarlar. Sadece bir ders saatini alan bu oyun sonrasında Slade, çocukların artık üçgenin ve dörtgenin özelliklerini kolayca söyleyebiliyor olduklarını anlatır[12]. ABD'de edebi eserlerin çocuk eğitimi üzerinde çok büyük etkisi olduğunu belirten Winfred Ward, (play making) oyun kurma teorisini ortaya atarak, bu eserleri bir oyun içinde sunmanın etkili olduğunu bulmuştur. Edebi eserleri çıkış noktası olarak alıp daha sonrasında bir drama sürecine yaymış ve çocukların yaşantılar yolu ile bu eserleri özümsemelerini sağlamıştır[13]. İngiltere'de de Viola Spolin'in duygular üzerinde durduğunu görmekteyiz. Duyguları göstermenin ve yaşamının önemli olduğunu, böyle bir eğitim sürecinin asla unutulmayacağını vurgulamaktadır [14]. Spolin, dramanın yaşantılar yolu ile duyguları ifade etme aracı olduğunu belirterek, doğaçlamalar ve oyunlar ile bir eğitim sürecinin yapılandırılması gerektiğini önermektedir [15].

Oyunla ilgili olarak tüm bu söylenenler ve aktarılanlara, Huizinga tarafından "homo ludens" kitabında netlik kazandırılmıştır. Hollandalı kültür tarihçisi, oyunu ilk defa ciddi olarak ele almıştır. Kitabında, oyunun önemini ve vazgeçilmezliğini vurgulayan Huizinga, oyunun insanlardan önce hayvanlar tarafından da oynadığını söyleyerek, oyunun kültürden eski olduğunu belirtmektedir. Oyunun çok ciddi bir etkinlik olduğunu belirten Huizinga, oyunun net bir amacı, aracı ve açık katı kuralları olduğunu vurgular. Oyunun genel özellikleri, özgürlük, gönüllülük, ciddiyet, gerilim, paylaşma ve haz duymadır [16]. Oyunun, bu özelliklerinin korunarak eğitici ve öğretici ortamlar yaratmak için drama sürecine aktarılması ile çocuklar hem oyunun getirdiği mutluluğu, zevki, eğlenceyi almakta hem de eğitim-öğretim amaçlarına göre gereken eğitimi ve bilgiyi edinmektedirler

Eğitim sürecini inceleyecek olursak, John Dewey'in 1921'lerde yaptığı çocuğun, eğitim uygulamalarının çevresinde döndüğü bir güneşe dönüşmesi tanımından yola çıkarak 1870'lerde başlayan "çocuk merkezli eğitim" sürecinde yol alındığını görebiliriz. "Boş kap olma" ile "çiçek açan tohum" modeli arasındaki savaşım, eğitimde dramanın ve oyunun kullanımında da etkili olmuştur. O dönemin ilerici eğitimcileri, özellikle İngiltere'dekiler dramaya özel bir yer vermişlerdir. Oynayarak davranış geliştirme, "acting behaviour", çocuk oyunlarından yola çıkıyordu ve çocuk bu aktivitelerin merkezindeydi. Bu ilerlemeler sayesinde de drama okullara "çocuğun merkez olması", "aktif yöntem", "kendini ifade etme" parolaları ile girmeye

başlamıştır[4].

Dramayı eğitimde kullanma konusunda çalışmalar yapmış en önemli kuramcı "Dorothy Heathcote"tur. Dramanın eğitimin her aşamasında kullanılabileceğini belirten Heathcote'a göre, esas olan öğretimdir ve drama bir araçtır. Duygulara ve yaşantıya dayalı bir öğretim ortamını drama sağlayabildiği için Heathcote, öğretim süreçlerinde dramanın kullanılması gerekliliğini belirtmektedir [17].

4. TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN DRAMA YÖNTEMİ UYGULAMALARI (PREVIOUS DRAMA METHOD APPLICATIONS IN TURKEY)

Dramanın ülkemizde de yaygınlaşmaya başlaması ile pek çok akademik çalışma yapılmıştır. Bunlar genellikle klasik eğitim-öğretim sistemi ile drama yöntemini karşılaştırma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Üstündağ, çalışmasında dramatizasyon tekniğinin klasik yönteme (takrir) göre daha etkili olduğu savından yola çıkarak, ilköğretim ikinci sınıfa devam eden bir grup çocuk ile bir çalışma yürütmüştür. Çalışmasında, Hayat Bilgisi programında yer alan "çevremizde sonbahar" ünitesi deney ve kontrol grupları oluşturularak işlenmiş ve ön test son test ile elde edilen verilerde deney grubu lehinde anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır [18]. Yine Aynal, çalışmasında dramatizasyon yönteminin yabancı dil öğretimi üzerindeki etkisini araştırmıştır. İlköğretim 3. basamak ile çalışan ve İngilizce dersinin bazı aşamalarını inceleyen Aynal bu çalışmasında drama tekniği uygulanan deney grubunun kontrol grubundan daha fazla puan aldığını görmüştür [19].

Drama, pek çok alana hitap eden etkili bir yöntemdir. Özellikle benlik bilinci üzerinde duran Anteppli, bireyin yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayan dramanın kişiye, kendini tanıma, özeleştirme yapma, kendi eksikliklerini görme ve tamamlama, empati kurma, güzellikleri ifade edip yaşama geçirme, sağlıklı iletişim kurma fırsatları da vererek olumlu benlik algılamasına ulaştırdığını, ayrıca demokrasi kültürünü geliştirdiğini söylemektedir. "Polis eğitiminde yaratıcı drama" adı altında verilen drama dersinin polisin benlik algısındaki rolü olup olmadığını anlamak için öğrencilere "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği" uygulanmıştır. Bu ölçek Şahin ve Savaşır tarafından 1993 yılında hazırlanmış ve "kişinin başkaları ile kıyaslandığında, kendini çeşitli boyutlarda nasıl gördüğüne ilişkin algıları ölçmektedir. Anteppli'nin, makalesinde yer verdiği "verilerin analiz tablosuna" göre yaratıcı drama dersi alan polislerin benlik algılaması olumlu yönde bir artış göstermiştir. Sonuç olarak Anteppli, Polis Akademisi öğrencilerinin benlik algılamasını geliştiren yaratıcı dramanın, dengeli ve sağlıklı bireyler yetiştirmek için ideal olduğunu ve bu yöntemden herkesin yararlanması sağlamanın gerekli olduğunu söylemektedir [20].

Karakuş drama yönteminin ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin öykü yazma becerilerine etkisini ölçmek amacıyla, kontrol ve deney grupları kurularak on beş haftalık bir çalışma yürütmüştür[21]. Kontrol gruplarına konu verilmiş ve otuz dakikalık öykü yazma çalışmasına geçilmiştir. Deney gruplarına ise kırk dakikalık drama etkinliğinden sonra otuz dakikalık öykü yazma aşamasına geçilmiştir. Karakuş, değerlendirme ölçeği olarak ise Öykü Yazma Değerlendirme Ölçeği (ÖYDÖ-NRS) kullanılmıştır[22]. Bu çalışma sonrasında, drama dersi alan deney grubu lehine anlamlı bir fark görülmüştür. Yapılan araştırma sonucu dramanın öykü yazma becerisine olumlu etkisi olduğu ispatlanmıştır. Ayrıca çocukların hem drama dersine hem de öykü yazmaya her yeni çalışmada daha iyi adapte olması, her seferinde daha çok kendi kimliklerine kavuşup yaratıcılıklarını geliştirmeleri çalışmada ortaya çıkan diğer önemli bulgulardır. Uygulamalar sırasında öğrenciler hangi yönlerinin geliştiğini kendileri saptayabilmişler

ayrıca drama çalışmalarlarıyla oto kontrol ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmiştir. Sonuç olarak, drama yönteminin, geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğu bilimsel olarak gösterilmiştir[21].

Cengiz de çalışmasında seçmeli ders olarak verilen İLF 316 kodlu İletişim ve Yaratıcı Drama dersi aracılığıyla danışman- öğrenci ilişkilerinin iyileştirilmesinde dramanın araç olarak nasıl kullanılabileceğini incelemiştir. Öğrencilerle gerçekleştirilen bu çalışmada yaratıcı drama teknikleri kullanılması yoluyla hem öğrencilerin sorunlarını oyunlaştırma yolu ile kolaylıkla dile getirmeleri sağlanmış, hem de ortaya çıkan tablo öğrencilerle danışmanlık ilişkisi içinde olan öğretim elemanlarının farkındalık düzeylerini arttırmalarını sağlamıştır [23].

Özsoy ve Marşap'ın çalışmalarında, permütasyon konusu ele alınmış, bir drama süreci planlanmış ve uygulanmıştır. Sonuçta, öğretmen adaylarının, öğrencilerin ve öğretmenlerin matematik alanında yaratıcı dramanın uygulanabilirliği hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Bu çalışma sonrasında ilköğretim öğrencilerinden yaratıcı drama ile ilgili pozitif görüşler elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının da olumlu baktığı, eğlenceli ve etkili bulunduğu bu süreç, öğretmenlerin "arada kullanılabilir ama biz nasıl uygulanacağını bilmiyoruz", "ben eskisi gibi anlatmaya devam edeceğim" şeklindeki görüşlerinin elde edilmesiyle sonuçlanmıştır[24].

Yine Şimşek, dramayı öğretilen dersin kalıcılığının arttırmasında kullanmıştır. Çalışma kapsamında ilköğretim dördüncü sınıf çocukları ile çalışan Şimşek, genelde düz anlatım yolu ile işlenen sosyal bilgiler dersini konu olarak almıştır. Bu çalışması sonrasında uyguladığı son testte drama yönteminin kullanıldığı kontrol grubunda dersi hatırlama oranının daha fazla olduğu görülmüştür[25].

5. BİLGİSAYAR KULLANIMI ETİĞİ VE SAĞLIĞI EĞİTİMİNİN ÖNEMİ (THE IMPORTANCE OF COMPUTER USAGE ETHICS AND HEALTH EDUCATION)

Bilgisayar gün geçtikçe hayatımıza daha çok girmekte ve hayatımızın bir parçası haline gelmektedir. Bu durum biz yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de geçerlidir. Bilgisayarın, özellikle internetin görsel, sesli ve etkileşimli yapısı çocuğu kendisine çekmektedir. Bunlar planlı bir şekilde kullanıldığında çocukların kişisel ve akademik gelişimlerine şüphesiz katkı sağlayacaktır. Bunun yanında bilgisayarın genel olarak kullanımının çocuğa katkıları şu şekilde sıralanabilir:

- Çocukların dil gelişimlerine yardımcı olur.
- Toplumsal ve duygusal gelişimine ivme kazandırır.
- Okul öncesi çağıdaki çocukların kas becerilerini geliştirir[26].

Ancak çağın iletişim ortamı sayılan internet, haberleşme, eğitim, yayın ve ticaret alanlarında sınırsız olanaklar sunmakla birlikte çocuklar için sakıncalı olabilecek materyalleri de içermektedir. İnternetin en önemli özelliği sürekli değişen teknolojik gelişmeyi içinde taşıyan ona öncülük eden ve geleceğin toplumunun bir önceki modeli olmasıdır. İnternette çocukların karşılaştıkları sorunlar, gazetelerde, televizyonda izlenen film ya da programlarda karşılaştıkları şiddet ve pornografi gibi sorunların benzerleridir[26]. Böylesi hassas bir konuda çocukları korumak gerekmektedir. Bu nedenle de çocuklar bilgisayar ve internet etiği konusunda bilgilendirilmelidirler.

Çocuklar, internette bilerek ya da bilmeyerek uygun olmayan bu içeriklerle karşılaşabilmekte; kendilerini olumsuz durumlar içerisinde bulabilmektedirler. Evde, okulda ya da başka bir yerde çocuğun internet kullanımı ile ilgili dışsal bir denetim sağlamak oldukça zor

olmaktadır. Eğer çocuklar için, internetle ilgili etik kodlar geliştirilmez, bu kodların içsel kontrol mekanizmaları haline getirilmesi ile çocuklarda siber farkındalık bilinci geliştirilemezse, bu durum çocukların duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz olarak etkileyecektir [27].

Bilgisayar başında çocukların karşılaştıkları bir diğer problem de sağlık sorunlarıdır. Bilgisayar karşısında vakit geçiren çocuklarda görme, duruş ve oturuş bozuklukları oluşabilmektedir[28]. Bunun başlıca sebebi ise, bilgisayar karşısında otururken yapılması gereken ayarlamaları ve uygulamaları bilmiyor olmalarıdır. İlköğretim müfredatında da yer alan bu önemli konunun çocuklar tarafından özümsemesi ve onların bu bilgileri günlük hayatlarına geçirmeleri sağlanmalıdır.

6. TARTIŞMALAR (DISCUSSIONS)

Yapılan araştırmalar ilköğretimdeki öğrenciler ile bu yaş grubundaki çocukların eğitiminde yaparak ve yaşayarak öğrenmenin daha etkili olduğunu ortaya koymuştur[18,19,21,24,25]. Dolayısıyla, bu yaş grubuna verilecek herhangi bir eğitimde yaparak yaşayarak öğrenme yöntemi olarak dramanın kullanılmasının daha etkili olacağı açıktır. Bilgisayar eğitimi konusunda, bilinçli bireyler yetiştirmek adına özellikle bilgisayar etiği ve sağlığı konuları üzerinde hassasiyetle durulması gerekmektedir. Bu konularda çocukların yeterince bilinçlendirilmemesi onların ileriki hayatlarını da etkileyebilir. Bu noktada klasik eğitim sisteminin kalıplarının dışına çıkılarak çocukların yaparak yaşayarak öğrenecekleri, bilgiyi içselleştirebilecekleri bir ortama ihtiyaçları vardır. Bu konuları sadece ders olarak görmemeli, bilinçli bilgisayar kullanıcısı farkındalığını yakalayarak bu bilgileri günlük hayatlarına da geçirebilmelidirler. Böylesi çıktılara yönelen eğitim süreci için drama yöntemi en etkili yöntemdir. Çocukların etik gibi zor bir konuyu kendi oyunları içinde öğrenip yorumlamaları, önemini anlamaları daha kolaydır. Sosyal bilinç ile doğrudan ilişkili olan bu kavram ancak çocukların yaşantıları içinde irdelenirse değer kazanacaktır. Aksi takdirde, söylenenler havada kalan öğütlerden ibaret olacaktır. Yanlışlıkları, yapılmaması gerekenleri ve elbette ki, doğruları ve yapılması gerekenleri etkili bir şekilde planlanmış bir drama sürecinde tartışarak, hissederek, yaşayarak görmeleri öğüt niteliğindeki bir ders saatinden daha verimli olacaktır. Deneyimlerle edinilen bilgilerin unutulmaması da drama yönteminin etik konusu açısından en büyük avantajıdır. Aynı şekilde sağlık bilinci de çocuklarda erken yaşta oluşturmaları ve onların kendi sorumluluklarını üstlerine almaları sağlanmalıdır. Bu da etik kavramında olduğu gibi çeşitli durumlar yaratılarak çocukların bu durumlar içinde doğru ve yanlış oynamaları ile oluşturulacak bir eğitim ortamında daha etkili olacaktır. Drama yöntemi sayesinde çocuklar bu bilgileri edinecek, önemini kavrayacak ve günlük hayatlarına kendileri istedikleri için geçireceklerdir.

7. SONUÇ (CONCLUSION)

Sonuç olarak bu çalışmada, ilköğretim kademesindeki öğrencilerin bilgisayar etiği ve sağlığı gibi çok önemli iki hususta bilinçlendirilmeleri gerçeği göz önünde bulundurularak, bu konuların sunumunda drama yönteminin kullanılmasının çok etkili ve verimli olacağı düşünülmekte ve tavsiye edilmektedir. Bilgisayarın sağladığı çoklu ortam ve etkileşimli eğitim avantajı ile drama yöntemi olabildiğince verimli bir şekilde kullanılarak söz edilen yaş grubu bu iki kavram konusunda bilgilendirilebilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Dembo, M.H., (1988). Teaching for Learning. California: Good Year Publishing Company, Inc.
2. Aslan, N., (1999). Çocuklar, Eğitim ve Yaratıcı Drama. Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşması. Ankara: Fersa Matbaacılık.
3. Bonwell, C. and Eison, J., (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom, AEHE-ERIC Higher Education Report No.1. Washington, D.C.: Jossey-Bass.
4. San, İ., (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. Yeni Türkiye Dergisi, 7, 148-161.
5. Dale, E., (1946). Audio-visual Methods in Teaching. NY: Dryden Press.
6. Platon, (1975). Devlet (S. Eyüboğlu & M.A. Cimcoz; Çeviri). İstanbul: Remzi Kitabevi.
7. Rousseau, J.J., (1762). Emile Bir Çocuk Büyüyor (Y. Kızılçim & M. Baştürk; Çeviri) İstanbul: Babil Yayınları.
8. Rubin, J.A., (2005). Child Art Therapy. Hoboken, NJ, USA: John Wiley & Sons.
9. Olaf, M., (2004). A Brief Biography of Dr. Maria Montessori. Web: <http://www.michaelolaf.net/1CW312MI.html#Method>. 30.01.2007 tarihinde alınmıştır.
10. Cook, H., (1917). The Play Way. London: Heinemann.
11. Ülken, H.Z., (1967). Eğitim Felsefesi. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları.
12. Slade, P., (1995). Child Play - Its Importance for Human Development. London: Jessica Kingsley Publishers.
13. Ward, W., (1957). Playmaking with Children. From Kindergarten through Junior High School, New York: Appleton-Century Crofts.
14. Spolin, V., (1986). Theater Games for the Classroom: A Teacher's Handbook. Evanston: Northwestern University Press.
15. Moffit, D.E., (2005). Viola Spolin biography, Web: <http://www.spolin.com/violabio.html>. 06.03.2006 tarihinde alınmıştır.
16. Huizinga, J., (2006). Homo Ludens. (M. A. Kılıçbay; Çeviri) İstanbul: Ayrıntı yayınları.
17. Heathcote, D., Bolton, G., (1995). Drama for Learning: Dorothy Heathcote's Mantle of the Expert Approach to Education. London: Heinemann.
18. Üstündağ, T., (1988). Dramatizasyon ağırlıklı yöntemin etkililiği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
19. Aynal, S., (1989). Dramatizasyon yönteminin yabancı dil öğretimi üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
20. Antepi, S.A., (1999). Drama çalışmaları ve gençlik -polis eğitiminde drama. N. Aslan (Edt), Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşması (ss. 95-100) Ankara: Fersa Matbaacılık.
21. Karakuş, F., (2000). Drama yönteminin ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin öykü yazma becerilerine etkisi. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara.
22. Caldwell, H. and Moore, H.B., (1993). Drama and Drawing for Narrative Writing in Primary Grade, The Journal of Educational Research, November/December, 87:2 ,100-110.
23. Cengiz, S.A., (2005). İletişim Fakültesi'ndeki Yaratıcı Drama Eğitimi: Yaratıcı Dramanın Danışman-Öğrenci İlişkilerinin İyileştirilmesinde Araç Olarak Kullanılması. N. Aslan (Edt), Dramada Arayışlar (ss. 69-75). Ankara: Fersa Matbaacılık.

24. Özsoy, N. and Marşap, A., (2002). Yaratıcı drama yönteminin matematik öğretiminde kullanılmasına ilişkin ilköğretim öğretmen adaylarının, öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri. N. Aslan (Edt), Drama Liderliği (ss 79-88). Ankara: Fersa Matbaacılık.
25. Şimşek, E.A., (2001). Sosyal bilgiler öğretiminde drama tekniğinin kalıcılığın arttırılmasında kullanılması, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
26. Şendağ, S. ve Odabaşı, H.F., (2006). İnternet ve Çocuk: Etik Bunun Neresinde?, 6.Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı, Gazimağusa, KKTC, ss:1508-1515.
27. Odabaşı, H.F., (2002). İnternet ve Çocuk. İstanbul: Kapital Medya AŞ.
28. İnandı, T. ve Akyol, İ., (2007). Bilgisayar kullanımı ile ilgili sağlık sorunları, Web: http://www.tr.net/saglik/genel_saglik_bilgisayar.shtml. 02.03.2007 tarihinde alınmıştır.